

Spoštovani podpisniki Skupnega stališča stroke o t.i. sindromu Irlen ali skotopičnem sindromu,
prvopodpisana prof. dr. Mojca Globočnik Petrovič, dr. med., predsednica RSK za oftalmologijo,
izr. prof. dr. Nataša Bratina, dr. med., predsednica RSK za pediatrijo,
mag. Anica Prosnik Domjan, univ. dipl. psih., spec. klin. psih., predsednica RSK za klinično psihologijo,
izr. prof. dr. Janja Pretnar Oblak, dr. med., predsednica RSK za nevrologijo,
prof. dr. Janez Vogrinc, dekan Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani,

v priponki Vam pošiljamo naš odziv na Skupno stališče stroke o t.i. sindromu Irlen, ki sta ga po javno dostopnih zapisnikih Razširjenega strokovnega kolegija (RSK) za oftalmologijo pripravili dr. Delfin in doc. Tekavčič, člani le-tega pa sooblikovali, od ostalih podpisnikov pa pridobili pozitivno mnenje (to iz vseh zapisnikov ostalih RSK-jev sicer ni razvidno).

Čeprav Skupno stališče stroke zadeva naše delo, delo Inštituta za skotopični sindrom, Irlen klinike Slovenija, nam ga podpisniki iz neznanih razlogov niste posredovali niti nas v zvezi z našim delom niste nikoli kontaktirali.

Skupno stališče stroke so nam poslali iz šol, kjer učinke metode Irlen dobro poznajo in so se iz lastne izkušnje prepričali, da s pripomočki (barvnimi folijami in spektralnimi filtri Irlen) lahko uspešno pomagamo otrokom z bralnimi težavami, kadar gre za popačenja besedila (tresenje črk, megljenje besedila po določenem času branja, valovanje besedila in drugo).

Certificirani presojevalci in diagnostiki po metodi Irlen smo večinoma pedagogi in uspešno rešujemo omenjeni pedagoški problem s testom, ki je izdelan v skladu s pedagoško znanostjo. Poudarjamo, ne gre za medicinski, ampak pedagoški pristop reševanja težav z branjem.

Če pred enim letom dr. Mojca Globočnik Petrovič, predsednica RSK za oftalmologijo, podpisnica prvega mnenja na temo skotopičnega sindroma, ne bi zavrnila sestanka z nami in bi ji naše delo lahko predstavili, smo prepričani, da bi nesporazum hitro rešili, tako pa je šlo resnično v napačno smer.

Res je, da naši pripomočki, ko rešijo težavo z branjem, blagodejno delujejo tudi na telesno počutje. Ampak to je vendar dodana vrednost, ki bi je morali biti le veseli, ne le mi, tudi zdravniki.

Zato že ob mnenju RSK za oftalmologijo novembra 2021, ki je povzročil neupravičen medijski napad na naše delo in metodo Irlen, nismo razumeli in še vedno ne razumemo, kaj točno moti zdravniško stroko. Še posebej, če vemo, da omenjenih težav z branjem ne povzročajo težave z očmi, veliko otrok s

skotopičnim sindromom ima 100% vid, tisti, ki ga nimajo, pa najprej obiščejo očesnega zdravnika, saj brez korekcije vida naši pripomočki ne morejo uspešno pomagati.

Ne razumemo tudi, zakaj so na FB strani UKC Ljubljana zablokirali komentiranje, ko so se pod objavo Skupnih stališč stroke o t.i. sindromu Irlen usuli pozitivni komentarji v prid metodi Irlen. Namesto da bi ponovno premislili o svojem mnenju in ga korigirali, se je zdelo očitno lažje le zablokirati javno mnenje. To je sprožilo le nezaupanje do zdravnikov, ki so podprli to neupravičeno gonjo proti delovanju Inštituta za skotopični sindrom, Irlen klinike Slovenija.

In zelo pomembno: metaanalizo »Irlen syndrome: systematic review and level of evidence analysis«, 2019, Da Silva Miyasaka idr., ki ste jo kot edino navedli kot referenco za svoje mnenje, smo preučili in naše ugotovitve so sledeče:

- vaše mnenje se opira na metaanalizo, ki obravnava 38 različnih študij, od katerih le dve raziskujeta učinke spektralnih filtrov Irlen, ostale pa se ukvarjajo z drugimi barvnimi lečami na trgu (teh je res veliko vseh vrst, učinki pa niso primerljivi), ter le tri z učinkom barvnih folij Irlen;
- **avtorji metaanalize v poglavju »Rezultati« na str. 195 zapišejo, da so podatki, ki so jih primerjali, preveč heterogeni za relevantno primerjavo. Zapišejo, da metaanalize ni bilo mogoče izvesti zaradi prevelike raznovrstnosti študij, ki so jih primerjali, zaradi pristranskosti, izjemno heterogenih skupin, ki so bile zajete v študijah in na splošno nizkih standardov za primerjavo.** Kakršno koli posploševanje na osnovi primerjave različnih metodologij in različno delujočih pripomočkov ne more zadostiti znanstvenim standardom, zato ga dojemamo kot neresno, neetično in neodgovorno in je v nasprotju z ugotovitvami avtorjev metaanalize, na katero se podpisniki sami sklicujete.
- v študiji preberemo, da: »So podatki pokazali veliko heterogenost med študijami, pomanjkanje dokazov o obstoju skotopičnega sindroma in učinkovitosti obravnave«, kar je edino logičen zaključek pri primerjavi tako različnih virov, ki so med sabo dejansko neprimerljivi, ter v nadaljevanju, da bi bilo tako za »sindrom, kot je opisan, kot za obravnave pri njem, potrebno pridobiti nadaljnje dokaze«. Ali to pomeni, da naj dotlej otrokom ne nudimo pomoči, čeprav vemo, da metoda Irlen deluje, le zato, ker ste nekateri slovenski zdravniki in pedagogi podpisali stališče, ki ga ne podpre niti vir, ki ga navedete sami? Naj poudarimo, da so obstoj skotopičnega sindroma in pozitivnega delovanja filtrov Irlen potrdile številne druge relevantne študije, preberete si jih lahko na povezavah:
https://drive.google.com/file/d/1OgDmF6A4lFHBqfGHGoX2UYOyNHH43vLg/view?usp=share_link ter <https://irlen.com/published-research/>.
- metaanaliza ne odsvetuje uporabe folij in filtrov Irlen, raziskovalci trdijo le, da rezultati uspešnosti različnih pripomočkov, ki se uporabljajo pri skotopičnem sindromu (torej nikakor ne govorijo le o folijah in filtrih Irlen) niso zadostni in je treba izvesti nadaljnje študije, da bi dobili relevantne rezultate.

Z opiranjem na takšno študijo ste torej zavedli veliko število ljudi, inštitucij, povzročili veliko škode otrokom (ker so vam nekateri sledili in otrokom pomoč odrekli), ob tem pa se zdi, namerno spregledali starejše študije (dr. Lewine) ter novejše študije iz let 2020-2022, ki potrjujejo izjemno delovanje spektralnih filtrov Irlen, ugotovljeno s fMRI slikanjem (delo raziskovalcev s Cornell University prof. dr. Eve de Rosa, ter prof. dr. Adama Andersona).

Vse kaže na to, da ste porabili metaanalizo, ki vam je ustrezala. Lahko bi uporabili tudi drugo metaanalizo: de Araújo Vilhena, D., Guimarães, MR, & Guimarães, RQ (2019). Improved reading performance using spectral slides: systematic review and meta-analysis. *Psychology Argument*, 36 (93), 343-361, ki je zajela 26 študij, ter potrdila pozitivne učinke folij, avtorji te študije pa so vrhunski, svetovno ugledni profesorji oftalmologije. Starši so nam posredovali izvid, iz katerega je razvidno, da so nekateri oftalmologi na Očesni kliniki v Ljubljani preizkušali »zelena stekla za disleksijo – Cromogen G«: https://drive.google.com/file/d/1UMz4Mncpb_gIqGZfLyFR-eB_YuSemXgr/view?usp=share_link. Če so ugotovili, da vaša stekla ne delujejo, ne morete te izkušnje posplošiti tudi na barvne filtre Irlen.

Prosimo, preverite še enkrat in preberite raziskave, ki se ukvarjajo s spektralnimi filtri Irlen in natančno preberite tudi naš odziv (v priponki). Predvsem pa tudi sami lahko zasnujete raziskave, ki bodo ovrgle ali potrdile, kar trdite. Stopite med ljudi, do šol in tam povprašajte, ali pripomočki delujejo ali ne. Na vsa vaša vprašanja radi odgovorimo tudi certificirani diagnostiki po metodi Irlen.

V nadaljevanju na kratko povzemamo obrazložitve iz našega odziva v priponki (upamo, da najdete čas tudi za bolj natančno branje):

- so za skotopični oz. sindrom Irlen značilne predvsem učne in bralne težave, zato pri njem ne gre za medicinsko diagnozo,
- skotopičnega simptoma ne zdravimo in tega tudi ne trdimo, le blažimo njegove simptome (npr. popačenja besedila pri branju),
- skotopični sindrom ni opredeljen kot bolezen, zato ni umeščen v Mednarodno klasifikacijo bolezni,
- je na voljo zadostno število raziskav, ki temeljijo na objektivnem ocenjevanju metode Irlen in ki brez dvoma potrdijo izjemen učinek barvnih folij Irlen in barvnih filtrov Irlen na simptome skotopičnega sindroma, dostopne so na tej povezavi: <https://drive.google.com/file/d/1OgDmF6A4lFHBqfGHGoX2UYOyNHH43vLg/view>,
- se z raziskovanjem področja skotopičnega sindroma ukvarjajo nekatere najuglednejše univerze po vsem svetu (npr. Cornell University) in mnogi priznani strokovnjaki, med njimi nevroznanstveniki, kot je npr. prof. dr. Adam Anderson, prejemnik mnogih nagrad s področja nevroznanosti,
- sta tako pedagoška stroka kot MIZŠ skotopični sindrom poznala ter podpirala, preko pomoči otrokom z barvnim papirjem in barvnimi ravnilci in s financiranjem MIZŠ, tudi s sredstvi EU (npr. priročnik Učenci z učnimi težavami – Pomoč in podpora, na osnovi študije, ki je bila izdana v okviru PeF, sofinanciralo pa jo je MIZŠ, kjer na strani 116 predlagajo "moten papir", ustrezen kontrast, ustrezno velikost in obliko pisave, barvni papir, obarvane prosojnice in barvna očala: http://www.ucne-tezave.si/files/2016/10/3_Pomoc.pdf), projekte s področja skotopičnega

sindroma in metode Irlen, obstajajo mnoge diplomske in magistrske naloge na to temo (več fakultet),

- očitek, da otroci ne pridejo pravočasno do pomoči, ki je zagotovljena preko javnih sistemov, je popolnoma neupravičen; preberite izjave staršev: večina jih poišče vso ostalo pomoč najprej drugje, in ker težave ostajajo, se takrat, ko nekatere sovpadajo s simptomi skotopičnega sindroma, obrnejo po pomoč še k metodi Irlen
- in še več.

Prilagamo tudi odprto pismo zaslužne prof. dr. Ane Krajnc, ki se je pri nas prva ukvarjala z bralnimi težavami, ki jih povzroča skotopični sindrom, ter vzpodbujala in soustvarjala pogoje, da danes z metodo Irlen lahko uspešno pomagamo otrokom s specifičnimi težavami pri branju.

Vas in Vaše kolege vabimo, da se udeležite srečanj na temo pomoči otrokom z metodo Irlen, kjer se boste lahko prepričali o učinkih znanstveno zasnovane pedagoške metode, ki je v svetu pomagala že več kot milijon osebam s skotopičnim sindromom.

Spoštovani podpisniki Skupnega stališča stroke o t.i. sindromu Irlen, vabimo Vas na pogovor o našem delu in učinkih metode Irlen, ki bo omogočil razjasniti nesporazume, ki so nastali izključno zato, ker se o tem nismo pogovarjali, na Inštitut za skotopični sindrom, Središka 4, Ljubljana, 3. nadstropje desno, v četrtek, 12.1.2022 ob 10. uri.

Prosimo za potrditev udeležbe, če takrat ne utegnete, pa prosimo, predlagajte nov termin.

V pričakovanju Vašega odgovora lepo pozdravljeni,
dr. Polona Kelava, direktorica Inštituta za skotopični sindrom, Irlen klinike Slovenija

Inštitut za skotopični sindrom
irlen
KLINIKA SLOVENIJA
Središka 4, 1000 Ljubljana

To pismo poleg podpisnikom Skupnih stališč stroke o t.i. sindromu Irlen v vednost pošiljamo:

- vsem članom vseh RSK-jev, ki so pri oblikovanju Skupnega stališča stroke sodelovali,
- Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvu za zdravje, UKC Ljubljana,
- Zavodu RS za šolstvo in
- drugi zainteresirani javnosti.